

LOVPLIGTIG REDEGØRELSE FOR SAMFUNDSANSVAR 2017

Denne redegørelse udgør en del af ledelsesberetningen i Gyldendal A/S' årsrapport for 2017 og omfatter således perioden 1. januar til 31. december 2017.

I. FORRETNINGSPLAN

Gyldendals mission er at berige danskerne med læring, kundskaber, kunst, kultur og læseoplevelser præget af mangfoldighed og høj kvalitet. Gyldendal skal ikke kun genremæssigt spænde vidt. Gyldendal og dets datterselskabers aktiviteter skal afspejle virkeligheden i alle dens aspekter og bidrage aktivt til oplysning og kulturel og demokratisk debat. Gyldendal betragter det som en væsentlig samfundsmæssig rolle at fastholde denne mangfoldighed i sin virksomhed.

Siden Gyldendal blev grundlagt i 1770 af Søren Gyldendal har denne mission været grundstammen i Gyldendals virke og er gennem årene blevet udvidet og kvalificeret i takt med tiden, så Gyldendal stedse er i dialog med sin samtid og har udsyn mod fremtiden med respekt for virksomhedens historiske ansvar for at levere kvalitet og mangfoldighed til danske boglæsere og skole- og undervisningssøgende.

Det er Gyldendals mål at bevare og udbygge positionen som landets førende og største forlagskoncern og at spille en aktiv samfundsmæssig rolle for at sikre de kompetencer, som er nødvendige i et moderne videnssamfund, og for at bidrage til oplysning samt kulturel og demokratisk debat. Forudsætningen for dette er, at Gyldendal er i stand til at tiltrække de mest attraktive rettigheder til de markeder, koncernen befinder sig på. Fundamentet for Gyldendals udgivelsespolitik og forudsætningen for langsigtet vækst og udvikling er en solid og forsvarlig økonomi, der skal sikres gennem en afbalancering af kulturelle og kommercielle hensyn.

Gyldendals forretning rettet mod markedet for læremidler er organiseret i Gyldendal Uddannelse og datterforlaget Systeme. Trade-forretningen, det vil sige udgivelsesaktiviteter rettet mod det private marked, er placeret i Gyldendal Forlag, herunder Gyldendals Bogklubber, samt i datterforlaget Rosinante & Co.

Gyldendal ønsker at repræsentere en ansvarlig praksis i det daglige arbejde i koncernen og ønsker herunder at fremme adfærd, der bidrager til bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig udvikling, og som tager hensyn til menneskerettigheder. De økonomiske, sociale og miljømæssige forhold samt hensynet til menneskerettigheder hænger uløseligt sammen, og Gyldendal-koncernens samfundsansvar skal ses i sammenhæng med nødvendigheden af en hensigtsmæssig udvikling af virksomheden.

Gyldendals fokus på samfundsansvar omfatter særligt arbejdet med at værne om ytringsfriheden og at stimulere læsning gennem en mangfoldig udgivelsespolitik. Det fordrer kompetente og engagerede medarbejdere, der skal favne nye kompetencer og indgå i en række konstruktive samarbejder, bl.a. med forfatterne. Derfor er medarbejdernes trivsel og udviklingen af deres kompetencer af stor betydning for Gyldendal og er højt prioriteret.

II. UDGIVELSESPOLITIK OG YTRINGSFRIHED

Politikker og handlingsplaner

Gyldendal ønsker at stimulere lysten til at læse og at lære såvel gennem engagerende og debatskabende udgivelser for voksne og børn som gennem udvikling af nye tidssvarende undervisningsmaterialer af høj kvalitet til alle dele af uddannelsessegmentet. Gode læsefærdigheder er en grundlæggende forudsætning for at tilegne sig kompetencer i et videnssamfund, og Gyldendal vil spille en aktiv rolle i udviklingen af børn og unges læsefærdigheder.

Resultater og mål

Historie og erindringer

Nye, vægtige bøger, som alle bidrog til ny forståelse af historien udkom i 2017: Morten Møllers *De glemtes hær*, om danskere i Den Spanske Borgerkrig, Bent Jensens *Ruslands undergang* om Den Russiske Revolution i 1917 og Jesper Clemmensens *Skyggemand*, om dagligdag og skæbner i DDR. I dokumentaristisk form medvirkede Camilla Stockmann og Janus Køster Rasmussen til forståelsen af den nyere historie ved gennemresearchet og medrivende at berette om rockergruppen Bullshit og de utilpassede unge, der fandt en familie i bandelivet. Bogen vandt årets Cavlingpris med en historie, der fortsat er højaktuel og ifølge Cavlingkomiteen et vigtigt bidrag til også i dag at forstå, hvorfor nogen vælger volden til.

Der var erindringer af Lise Nørgaard i *De første 100 år* med Jacob Wendt Jensen som pennefører, og af Per Arnoldi i *Solo en tour de force* gennem de seneste årtiers kulturliv. Per Kirkeby fortalte til Erik Steffensen om sin dannelsesproces som menneske og kunstner i *At trække en streg*. Per Stig Møller beskrev i *Udenrigsminister i krig og fred* sine erindringer om en meget intens periode i dansk udenrigspolitik og Michael Falch medrivende og hjerteskrærende sin ungdom i *Til grænsen*. Danmarks første kvindelige statsminister, Helle Thorning Schmidt, fortalte om sit liv til journalisten Nina Munch-Perrin i *Hvad man ikke dør af*, og Peter Bastians posthume livsfilosofi, den rørende *Altid allerede elsket*, skrevet i samarbejde med Tor Nørretranders blev kronen på værket i et stort forfatterskab og en af årets bestsellers. Naja Marie Aidt beskrev gribende sin sorg over tabet af sin unge søn i *Har døden taget noget fra dig, så giv det tilbage*, og Thomas Bredsdorff skrev i *Tøsne og forsyntia* om Alzheimers med udgangspunkt i sin hustrus sygdom.

Det var med stor glæde, at vi i efteråret udgav en af bestsellerne i 2017, nemlig Jens Andersens medrivende portræt af Kronprins Frederik *Under bjælken* baseret på samtaler og rejser gennem halvandet år med Danmarks kommende konge.

Skønlitterært blev både historien, samtiden og den nære fremtid behandlet i 2017. Ambitiøst og originalt skrev Anne Lise Marstrand-Jørgensen den historiske roman *Sorgens grundstof* om menneskets færden gennem tiderne, og Ida Jessen fulgte *En ny tid* op med *Doktor Baggés anagrammer*. Hanne-Vibeke Holsts skrev i *Som pesten* i en yderst realistisk ramme om en dødbringende pandemi, og i *Det europæiske forår* beskrev Kaspar Colling Nielsen tankevækkende en meget nær fremtid. Kirsten Hammann gav os svar på tiltale i *Ofte stillede spørgsmål* om en forfatters fortrædeligheder, og Christian Mørk skrev om en forfatters umulige kærlighed i *Kujonen*.

50 år efter sin debut som forfatter modtog Kirsten Thorup Nordisk Råds litteraturpris 2017 for *Erindring om kærligheden*, en hudløs fortælling om konflikterne i det livslange forhold mellem en mor og datter, som udkom på Gyldendal i 2016.

Debat

Gyldendal Skønlitteratur lancerede en ny serie, *Til tiden*, med titler rettet mod den aktuelle samfundsdebat. Blandt de første var Frederik Stjernfeldts *Syv myter om Martin Luther*, i anledning af reformationsjubilæet, og Jeanette Varbergs bog om folkevandringer, *Mennesket har altid vandret*. Det er tanken, at der hvert år skal udkomme fire-otte nye titler i serien. Mattias Tesfaye afdækkede forholdene for fremmedarbejdere/gæstearbejdere/indvandrere gennem flere generationer i *Velkommen Mustafa*, Line Knutzon beskrev nyliberalistisk tidsånd i *Camille Clouds brevkasse*, og Anna Neye udgav en både skarp og munter *Emma Gad for hvide*.

Også mange fagbøger lagde i året op til debat med opråb og holdninger til samtiden. Årets meningsdanner 2017 kåret af Politikens debatredaktion, Svend Brinkmann, åbnede BogForum 2017 og fortsatte sit succesrige forfatterskab med endnu en bestseller, *Gå glip*, om fænomenet begrænsningens kunst i en grænseløs tid. Den filosofiske musiker og tv-vært, Thomas Blachman vækkede og hudflettede os i debatbogen *Længe leve den kreative masse*. Professor Vincent F. Hendricks løftede vidensniveauet hos læserne med *Fake news* om det postfaktuelle demokrati, og Özlem Cekic beskrev sit dialogprojekt i *Hvorfor hader han dig mor?* Forfærdende berettede Deniz B. Serinci om Ghaliya, der undslap en skæbne som *Slave i Islamisk Stat*.

Rosinante & Co

Rosinante & Co satte et tydeligt præg på den danske skønlitteratur i 2017. Et flot program af danske og oversatte bøger for børn, unge og voksne bidrog til at indfri forlagets målsætning om kvalitet, mangfoldighed og holdning, bl.a. gennem usædvanlig flotte anmeldelser og litterære priser.

Vibeke Grønfeldt modtog i 2017 Montana-prisen for *Endnu ikke*, Christina Hesselholdt fik Læsernes Bogpris for *Vivian* og Caroline Albertine Minor modtog både Michael Strunge-prisen og Den svære toer-pris for *Velsignelser*, som blev modtaget som en ny generationsroman. Tine Høeg modtog Bogforums debutantpris for *Nye rejsende*. Anders Matthesen modtog en Orlopris i kategorien bedste handling for *Ternet Ninja*, Anette Herzog og Rasmus Bregnhøj modtog Skriverprisen for *Hjertestorm*, og Cecilie Eken modtog Det danske akademis fornemme børnebogspris, Silasprisen.

I foråret udkom bl.a. Kamilla Hega Holsts *Rud* og Ida Holmegaards *Graceland* til flotte omtaler. To selvbiografiske romaner vakte særlig opmærksomhed: *Indigo* af Vita Andersen, en hjerteskerende barndomsroman om forfatterens opvækst på forskellige børnehjem og med en psykisk ustabil og voldelig mor og *En anden gren* af Jesper Wung Sung om forfatterens kinesiske oldefar, som blev udstillet i Tivoli – en indirekte kommentar til det aktuelle tema om de fremmede. Jesper Wung Sung vandt i begyndelsen af 2018 boghandlernes De Gyldne Laurbær for romanen.

Den oversatte litteratur og det danske sprog

Der blev i lighed med tidligere år udgivet et bredt program af oversat litteratur. Den oversatte litteratur bidrager til den stadige udvikling af såvel det danske sprog som den danske litteratur, og med bistand af blandt andre udenlandske litterære scouts arbejdes der målrettet med udvælgelse af væsentlige nyheder og med både oversættelse og nyoversættelse af klassiske værker.

På Gyldendal udgav israelske Amos Oz *Judas*, modtageren af Man-Booker-prisen 2016, koreanske Han Kang *Vegetaren* og islandske Kristin Marja Baldursdóttir *Havblik*. Fra USA kom bl.a. Elizabeth Strout og Anne Tyler med hhv. *Mit navn er Lucy Barton* og *Den blå tråd*, fra England Ian McEwan,

Nøddeskal, og Graham Swift, *Helligdag*. I den forholdsvis nye Skala-serie udkom bl.a. Chris Kraus' *I Love Dick* og Jean Genets *Tyvens dagbog*, og der var nyoversættelser af klassikere som Charlotte Brontës *Villette* og Thomas Manns *Kongelig højhed*. Nyoversættelserne af *Islands Oldtidssagaer* bød i året på 3 og 4 bind. En særlig glæde var det, at Kazuo Ishiguro, hvis pragtfulde værker Gyldendal har udgivet på dansk gennem mange år, blev tildelt Nobelprisen i litteratur 2017.

Rosinante & Co's væsentligste oversatte udgivelser i 2017 var Zadie Smiths *Swing time*, Peter Nadas' *Parallele historier* og Ken Folletts *Den evige ild*, som tog læseren på en rejse tilbage til politik og kærlighed i den engelske renaissance og var en af sæsonens allerbedst solgte udgivelser. Rosinante & Co fortsatte i 2017 sin indsats for at gøre den store litteratur tilgængelig. Forlagets klassikerserie blev således udvidet med nyere klassikere som Marguerite Yourcenars *Kejser Hadrians erindringer* og Kathrine Mansfields *Havefesten*, ligesom Virginia Woolfs *Orlando* udkom i en fornem dansk nyoversættelse ved Karsten Sand Iversen.

50 års jubilæum for børnelitteraturen

I hele 2017 fejrede Gyldendal moderne dansk børnelitteratures 50 års jubilæum og særkende med respekten for barnets liv og fantasi i centrum med afsæt i de fem banebrydende børnelitterære værker (*Snøvsen*, *Halfdans ABC*, *Silas og den sorte hoppe*, *Lille Virgil* og *Cykelmyggen Egon*), der alle udkom i 1967, og som stadig læses i dag. Blandt meget andet blev der holdt fire konferencer rundt i landet, hvor børnelitteratureksperter og de største danske børnebogsforfattere fortalte dansklærere, lærerstuderende, børnebibliotekarer og skolebibliotekarer om den store mangfoldighed og høje kvalitet, der har kendetegnet dansk børnelitteratur de seneste 50 år. Kerneoplægget på konferencerne var Trine Mays indsigtsfulde og fortættede gennemgang af de seneste 50 års børnelitteratur. Oplægget var baseret på Trine Mays *Ben i alle retninger* udgivet på Rosinante & Co.

For at tage de respekten for børns kultur et skridt videre i forhold til den børnelitteratur, som skabes af voksne til børn, afholdt Gyldendal sammen med Aarhus 2017 og DR konkurrencen 500 ord, og inviterede børn til at blive medskabere af deres egen kultur. Her skrev børn selv korte historier på 500 ord. Interessen var overvældende og ud af de 4000 historier, der blev sendt til konkurrencen, nominerede en jury 20 historier og valgte deraf to vinderhistorier, som Gyldendal udgav som to billedbøger med illustrationer af professionelle illustratører. Vinderne og de to bøger blev offentliggjort på International Børnelitteraturfestival Hay Festival Aarhus 2017 i oktober.

I samarbejde med samme festival udgav Gyldendal to antologier med 39 noveller af børnebogsforfattere fra hele Europa. De to antologier står som en hyldest til den mangfoldighed, der præger Europa, og samtidig bliver det tydeligt, når man læser novellerne, at europæere har meget til fælles både i levevilkår og kulturel baggrund. Ideen med udgivelserne, som udkom samtidig på engelsk i UK og på dansk i Danmark, er at skabe større kulturel forståelse og et større kendskab på tværs af landegrænser i Europa.

Young Adult

Gyldendal udgav også to markante oversatte titler rettet mod "Young Adult" segmentet – de unge voksne: Adam Silveras *De dør begge til sidst* og Angie Thomas' *The Hate U Give*. Forfatterne var to af årets internationalt mest anerkendte repræsentanter for det 'diversity movement', der præger amerikansk YA i øjeblikket, og som vækker stor genklang blandt dansk ungdom, hvor en stærk bevidsthed om og et stort engagement for minoriteters lige rettigheder – både når det gælder race, seksuel orientering og køn. Hos Rosinante & Co udkom John Greens gribende ungdomsroman *Skildpadder hele vejen ned*, som skildrer en ung udsat kvinde med OCD. Romanen blev umiddelbart modtaget som en moderne klassiker.

Digitalisering af bagkataloget

Gyldendal har til alle tider udgivet nyskabende litteratur, som i vidt omfang i dag fremstår som vigtige markører for en tid eller genre. Gyldendal har et særligt ansvar for at sikre, at disse bøger fortsat kan læses af danskerne på tidssvarende måder. Også i 2017 blev der afsat mange ressourcer til at udgive e-bøger og lydbøger fra forlagets bagkatalog. Eksterne eksperter har gennemgået mere end 40.000 emner udgivet blot siden 1970, og heraf har forlaget udvalgt flere tusinde titler, der vurderes af have særlig værdi for samtidens læsere i tillæg til de mange klassikere udgivet før 1970, som forlaget er i gang med at genudgive i digitale formater.

I 2018 og kommende år er digitaliseringen fortsat højt på dagsordenen, og målet er at udgive i alt ca. 8.000 titler fra bagkataloget.

E-bøger og biblioteker

Gyldendal var oprindeligt blandt de forlag, der i et tæt samarbejde med folkebibliotekerne skabte et bibliotekstilbud af e-bøger. I perioder har Gyldendal imidlertid måttet stå uden for samarbejdet som konsekvens af, at det meget åbne læsetilbud på eReolen viste sig at stå hindrende i vejen for udviklingen af et kommercielt digitalt marked i Danmark. Det var også grunden til, at Gyldendals digitale bøger ikke var repræsenteret på eReolen i 2016 og 2017. I den periode er det lykkedes Gyldendal at skabe en markant digital omsætningsvækst.

Det er stadig Gyldendals holdning, at det såvel for forfattere og forlag er centralt at bevare biblioteket som et forum for formidling af litteratur og forfatterskaber og for læsning, men at det skal ske med respekt for en sund udvikling af markedet, hvor der værnes om bogens værdi i et konkurrencepræget mediemarked. I forhandlingsforløbet med eReolen i 2017 har Gyldendal mødt lydhørhed over for dette hensyn, og det lykkedes sidst på året at indgå en ny etårig aftale med folkebibliotekernes digitale udlånstjeneste.

Fra 1. januar 2018 vil Gyldendals imponerende katalog af dansk og udenlandsk litteraturarv tillige med ny litteratur være tilgængeligt på eReolen i ebogsformatet. Det sker i form af en forsigtig aftale, hvor Gyldendal har udstrakt fleksibilitet i form af forskellige udlånsmodeller, hvorved forlaget kan styre, om en titel eller et forfatterskab er bedst tjent med en liberal udlånsadgang eller med en udlånsmodel, der skaber friktion, således at en låner kan opleve at skulle stå i kø til en bog; ganske som på det klassiske bibliotek.

Gyldendals lydbøger holdes uden for eReolen, idet der opleves en markant vækst i lydbogsformatet i de kommercielle salgskanaler. Dog er der givet adgang til udlån af BU-kataloget i audioformatet, idet eReolen gør et validt formidlingsarbejde til fremme af børns læsning, og idet BU-kataloget endnu ikke har fundet stærke kommercielle salgskanaler.

I løbet af 2018 vil den nye samarbejdsmodel med eReolen blive evalueret i forhold til udviklingen på markedet og med henblik på vurdering af strategien for 2019.

Kvalitetslæremidler til uddannelsessystemet

Danmark har et vidt forgrenet uddannelsessystem, hvis pensum, pædagogik og struktur løbende ændrer form, blandt andet som konsekvens af skiftende politikker og ideologiske tendenser på området. Uagtet den politiske situation og andre udefrakommende påvirkninger ser Gyldendal det som en af sine vigtigste opgaver altid at kunne levere gennemtænkte kvalitetslæremidler til alle niveauer i det danske uddannelsessystem, som samtidig lever op til de til enhver tid gældende reformkrav og læringsmæssige mål.

Det er et grundprincip i Gyldendals mangeårige arbejde med at udvikle læremidler, at disse skal favne så bredt som muligt. Det vil sige, at de skal ramme de mange, både de børn der er fagligt stærke og/eller har forældreopbakning, og de børn, der har mindre gode forudsætninger.

Gyldendal har også i 2017 arbejdet målrettet på at skabe nytænkende læremidler, en indholds- og platformsudvikling, der baserer sig på forlagets solide erfaring inden for og viden om undervisning og læring samt på den nyeste forskning i disse områder. I den fortsatte udvikling og opdatering af Gyldendals læremiddelportefølje vægtes dialogen med undervisere, elever og/eller studerende meget højt i erkendelse af, at det blandt andet er gennem konkrete samarbejder og mulighed for gensidig inspiration, at Gyldendal rammer målgrupperne allerbedst med sine materialer. Således har også Systime sikret adgang til nem dialog mellem brugerne og forlaget direkte i de digitale læremidler. Igen i år er der i tæt samarbejde med fagpersoner udgivet talrige nye online og analoge læringsressourcer til Danmarks børn og unge, ligesom allerede publicerede digitale undervisningsmaterialer bestandigt beriges og udvides med nye funktioner.

Digital dannelse

For at styrke elevernes digitale kompetencer og bevidsthed har Gyldendal i 2017 indledt et samarbejde med Center for Digital Dannelse om at udvikle et såkaldt digitalt kompetencehjul, som kan integreres i Gyldendals fagportaler. De enkelte skoler og klasser kan bruge kompetencehjulet i undervisningen til at kortlægge elevernes digitale kompetencer på 12 forskellige områder, fx elevernes evne til producere digitalt, til at søge kritisk på nettet og til at agere socialt ansvarligt på sociale medier.

Styrkelse af læsning af litteratur i grundskolen

Ayoe Quist Henkel, som i 2016 modtog Gyldendals Læremiddelpris blandt andet for sin forskning i digital litteratur og betydningen af, at litteraturen i stigende grad flytter over på elektroniske platforme, fortsatte i 2017 sit arbejde med at udvikle undervisningsmaterialer til nye litterære genrer på digitale medier i projektet omkring den digitale fortælling *Nord*, der er et moderne eventyr udviklet af Camilla Hübbe og Rasmus Meisler hos Rosinante & Co. Gyldendal deltager i samarbejdet omkring udbredelse og forståelse af dette værk, der bl.a. kan tilgås via sitet danskidybden.gyldendal.dk.

Læs for livet

Som opfølgning på det medlemsmøde, som brancheorganisationen Danske Forlag afholdt i december 2016 i samarbejde med nonprofit organisationen *Læs for livet* ud fra et ønske om at øge bogbranchens bevidsthed om *corporate social responsibility*, har Gyldendal i hele 2017 stillet en redaktør fra Danskredaktionen i Gyldendal Uddannelse til rådighed 2 dage om måneden for *Læs for livet*. Redaktøren hjælper *Læs for livet* med at kvalificere biblioteksbygningen på døgninstitutionerne og at besøge institutioner og afholde samtaler med børn og ansatte dér, samt at vejlede i forhold til praksis omkring læsning og bøger med børnegruppen.

Særlig indsats for læsesvage

På grundskoleområdet har Gyldendal i 2017 haft et særligt fokus på læse- og skriveteknologi, bl.a. med udgangspunkt i Helle Bundgaard Svendsens ph.d., hvor en af pointerne er, at ordblinde og andre elever med skriftsprogsvanskeligheder har brug for at spejle sig i gode rollemodeller. Gyldendal har i den forbindelse produceret fire film, som ligger på Gyldendals fagportaler med henblik på at bringe de positive fortællinger ind i klasseværelset.

Gyldendal har derudover i efteråret 2017 indledt et samarbejde med og erhvervet en minoritetsandel af virksomheden EyeJustRead, som har udviklet et digitalt værktøj, der ved hjælp af eye tracking-teknologi understøtter arbejdet med at udvikle læsesvage elevers læsestrategier –

og giver et overblik over effekten af denne læseindsats. Investeringen i EyeJustRead understøtter Gyldendals overordnede mission om at fremme læsning – også for dem, som har vanskeligheder med det.

Læremidler og ytringsfrihed

Oplysning og uddannelse er en forudsætning for demokrati og muligheden for at kunne ytre sig frit. Gyldendal ser det derfor som sit ansvar som udgiver af læremidler, der benyttes af mennesker fra alle dele af det danske samfund, at være medvirkende til, at elever og studerende formår at anskue skiftende tiders ideologier fra flere vinkler, så Danmarks unge mennesker nu og senere i livet kan bidrage til en fortsat nuancering af samfundsdebatten.

En målsætning for Gyldendal er også at øge kendskabet til andre miljøer og segmenter, end det man selv er en del af i erkendelse af, at forståelse for andres forhold forbedrer mulighederne for fredelig sameksistens både i det store og i det små.

Det er derfor fortsat helt afgørende for Gyldendal at sikre, at virksomhedens læremidler til enhver tid kan være med til at motivere danske børn og unge til at udvide deres horisont, tage viden til sig på tidssvarende måder og dermed styrke samfundsengagementet, forstået i bredest mulige forstand, hos den enkelte medborger.

Den Store Danske – et vidensunivers til danskerne

Med portalen *denstoredanske.dk*, der stilles gratis til rådighed for befolkningen, har Gyldendal stået som garant for troværdig viden i den store mængde af ufiltreret information, som internettet tilbyder. Kernen i *Den Store Danske* er den enorme mængde af ekspertviden, der blev opbygget med *Den Store Danske Encyklopædis* 22 bind; en viden som løbende er blevet udvidet og opdateret af en redaktion, således at *Den Store* i dag indeholder ca. 200.000 artikler. Antallet af daglige besøgende tæller ca. 120.000, og brugerne er udpræget skole- og uddannelsessøgende børn og unge samt deres undervisere.

På trods af værkets store anerkendelse og udbredelse, har det ikke været muligt at drive og vedligeholde et public service projekt som *Den Store Danske* uden millionunderskud de seneste år – beløb som Gyldendal har måttet dække over den almindelige drift. Siden digitaliseringen af værket har forskellige forretningsmodeller, herunder brugerbetaling fra undervisningsinstitutioner og annoncefinansiering, været forsøgt, uden at det lykkedes at sikre et tilfredsstillende økonomisk grundlag for værket. Forsøg på at finde støtte til finansiering af driftsudgifterne blandt offentlige eller private institutioner bar heller ikke frugt i 2017, og som privatejet virksomhed kan Gyldendal ikke i længden forsvare at drive leksikonet med tab. I august meddelte Gyldendal derfor med beklagelse, at *Den Store Danske* ville lukke ved årsskiftet.

Udmeldingen om lukningen af *Den Store Danske* affødte foruroligede reaktioner fra mange sider og medførte også en række henvendelser fra flere aktører, der udviste interesse for leksikonet. Gyldendals efterfølgende sonderinger om sikring af et økonomisk fundament for at bevare *Den Store Danske* i en dynamisk og opdateret version på nettet har ikke båret frugt endnu. Af hensyn til værkets mange brugere har Gyldendal dog besluttet fortsat at stille værket til rådighed; også efter årsskiftet. *Den Store Danske* vil således være tilgængelig i den foreliggende version, men leksikonet vil ikke blive opdateret løbende, hverken af brugerne eller af interne redaktører, før der er iværksat en plan, der tilvejebringer den fornødne økonomi. Gyldendal finansierer indtil videre den it-plattform og -drift, som muliggør online adgang til værket.

I forlængelse af debatten ønskede Kulturministeren et oplæg til, hvorledes digital kulturarv kan sikres. Ministeren har inviteret Gyldendal til at deltage i disse overvejelser sammen med Det

Kongelige Bibliotek, Nationalmuseet, Danske Universiteter og Trap Danmark. Gyldendal deltager naturligvis i det arbejde. Håbet er fortsat, at der kan etableres en bæredygtig konstruktion for videreførelsen af *Den Store Danske*.

III. MENNESKERETTIGHEDER

Politikker og handlingsplaner

I 2013 indledtes arbejdet med at overvåge og rapportere om, hvorledes Gyldendal integrerer hensyn til menneskerettighederne. Gyldendal arbejder med disse hensyn i overensstemmelse med de af FN fastsatte retningslinjer i *UN Guiding Principles on Business and Human Rights, juni 2011*, der betragtes som den autoritative, globale referenceramme for virksomheder og menneskerettigheder.

Bærende for Gyldendals virksomhed er udgivelsespolitikken, der er uløseligt forbundet med grundlæggende menneskerettigheder som ytringsfrihed, beskyttelse af kunstneriske frembringelser og ikke mindst retten til uddannelse, jf. nærmere afsnit I. ovenfor.

Gyldendal har integreret etiske regler for samfundsansvarlighed, der skal efterleves af såvel alle selskaber i Gyldendal-koncernen som af de hovedleverandører, Gyldendal samarbejder med, jf. nærmere afsnit V nedenfor. De etiske regler er tilgængelige på <http://ir.gyldendal.dk/regler.cfm> og vil blive revideret i takt med integrering af hensyn til menneskerettigheder i forholdet til Gyldendals eksterne leverandører. Blandt Gyldendals etiske regler fokuseres for så vidt angår menneskerettighederne for tiden især på følgende forholdsregler såvel i virksomheden som blandt hovedleverandørerne:

Børnearbejde

Der må ikke anvendes udnyttende børnearbejde.

Børn er personer yngre end 18 år, og der må ikke ansættes børn til arbejde, der udgør en fare for barnets sundhed, sikkerhed eller moral. Børn under 15 år må ikke ansættes, og børn mellem 15 og 18 år må ikke ansættes til arbejde, der kan være en hindring for deres uddannelse eller påvirke barnets helbred negativt. For børnearbejde i lande, der har opnået en undtagelse efter ILO konventionerne om børnearbejde, er ovennævnte nedre grænse ikke 15 år, men 14 år. Lettere arbejde kan tillades udført af børn, der er op til 2 år yngre end ovennævnte grænser. Hvor børnearbejde, der strider mod ovennævnte regler, findes, skal arbejdsgiveren sikre barnets interesser bedst muligt ved ophøret af arbejdsforholdet.

Diskrimination

Der må ikke ske diskrimination på grundlag af køn, alder, religion, race, nationalitet, etnisk oprindelse, politisk tilhørsforhold, handicap, seksuel orientering eller anden beskyttet status, undtagen når sådan forskelsbehandling er absolut nødvendig for det pågældende arbejde eller beslutning. For medarbejdere gælder forbuddet i forbindelse med ansættelse, løn, adgang til uddannelse, forfremmelse, opsigelse og pensionering. Initiativer til at fremme større repræsentation af grupper, der har været udsat for diskrimination er tilladte.

Organisationsfrihed

Medarbejdernes ret til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger skal respekteres. Medarbejderrepræsentanter skal have adgang til deres kolleger på arbejdspladsen.

Løn

Gældende lovgivning om løn, mindsteløn, overarbejdsbetaling og andre former for aflønning skal overholdes. Lønnen skal udbetales jævnlige intervaller, der ikke overskrider en måned. Der må ikke foretages fradrag i lønnen som disciplinærmiddel.

Arbejdstid

Den ugentlige arbejdstid bør ikke være mere end 48 timer, og overarbejde bør højst være 12 timer om ugen. Overarbejde skal ske på frivillig basis og skal betales med et tillæg.

Medarbejdere har ret til mindst en fridag efter seks på hinanden følgende arbejdsdage.

Reglerne om arbejdstid kan fraviges ved ekstraordinære driftsforhold af kortere varighed, dog ikke til mere end 80 timer ugentligt.

Tvang og chikane

Medarbejdere skal behandles med respekt og værdighed. Der må ikke anvendes tvangsarbejde.

Medarbejdere må ikke udsættes for fysisk afstraffelse, psykisk eller fysisk tvang og chikane, seksuel chikane, trusler herom eller anden krænkende tiltale.

Resultater og mål

Der er foretaget en due diligence af moderselskabets virksomhed. Denne er udfoldet i 2015 og vil være i fortsat fokus de følgende år i koncernen samt parallelt hermed eksternt i et samarbejde med koncernens hovedleverandører.

Gyldendal fører dialog med udvalgte hovedleverandører med henblik på mere eksplicit at integrere hensyn til overholdelse af menneskerettighederne som nærmere dokumenteret i *UN Guiding Principles on Business and Human Rights, juni 2011*, og dette arbejde fortsættes de kommende år.

Processer for overvågning, "due diligence"

Internt i virksomheden foretager HR-funktionen årligt en vurdering af, i hvilket omfang virksomheden forholder til de enkelte rettigheder og FNs retningslinjer i øvrigt. Observationer fra denne proces vurderes nærmere med henblik på afgørelse af, hvorvidt der er behov for interne tiltag for at være i overensstemmelse med retningslinjerne.

På samme måde foretages der løbende en intern overvågning blandt virksomhedens produktionsansvarlige af eksterne leverandørers håndtering af menneskerettighederne.

IV. MEDARBEJDERNE, SOCIALE FORHOLD

Gyldendal har fortsat en repræsentation af kvinder på alle ledelsesniveauer i virksomheden. Både i bestyrelsen, koncerndirektionen og blandt koncernens ledere er der en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder. Ultimo 2017 opfylder Gyldendal derfor igen målsætningen om minimum 40% repræsentation af hvert køn på alle ledelsesniveauer, og bestyrelsen finder ikke behov for at iværksætte særlige tiltag for en anden fordeling. Bestyrelsen vil opstille måltal for det øverste ledelsesorgan og udarbejde politikker for de øvrige ledelsesniveauer, såfremt der et år ikke længere er minimum 40% repræsentation af hvert køn.

Politikker og handlingsplaner

Gyldendal er bevidst om, hvor vigtige engagerede, kompetente og loyale medarbejdere er for koncernen. Medarbejdernes omfattende viden og dybe engagement i og interesse for alle former for læsning og læring, det være sig bøger eller læremidler, er en afgørende forudsætning for at opnå de bedste resultater. Derfor er det fortsat koncernens mål at have attraktive arbejdsforhold, hvor der er mulighed for både faglig og personlig udvikling, og hvor der gøres en indsats for at skabe et positivt arbejdsmiljø. Gyldendal sætter således fortsat anerkendelse, udvikling og kreativitet i højsædet og har fokus på at kunne fastholde og rekruttere medarbejdere, der dagligt bestræber sig på at yde det bedste arbejde for virksomheden og hermed for forfattere, kunder og læsere.

Det tilstræbes at skabe balance mellem arbejdsliv og privatliv, og medarbejderne tilbydes fleksible rammer under ansvar, ligesom der er åbenhed og dialog om, hvordan medarbejderne trives – både hvad angår de fysiske og psykiske vilkår i hverdagen.

Resultater og mål

Gyldendal har integreret FN's fastsatte retningslinjer for menneskerettigheder i virksomhedens personalepolitikker og retningslinjer. Disse er at finde i virksomhedens personalehåndbog, som er tilgængelig for alle medarbejdere. Personalehåndbogen indeholder herudover en række andre politikker og retningslinjer om ansættelse i Gyldendal. Håndbogen opdateres jævnligt.

Ledelse prioriteres fortsat som et af de vigtigste parametre for medarbejdernes trivsel og engagement. Ledelse har afgørende betydning for medarbejdernes evne til at skabe værdi for forfattere og andre samarbejdspartnere samt for at videreudvikle virksomheden som arbejdsplads og som attraktiv forretning. Det kræver en daglig ledelse, der inspirerer medarbejdere til nytænkning og handlekraft, og det kræver en ledelse, der tilskynder medarbejderne til at gøre deres bedste hver dag.

Et andet væsentligt parameter for medarbejdernes trivsel og engagement er personlig og faglig udvikling. Derfor tilbydes hvert år en række kurser i Gyldendal Academy, som er koncernens interne efteruddannelse. Kurserne i Gyldendal Academy bliver hvert år fastlagt i samarbejde med Gyldendals ledelse med afsæt i virksomhedens overordnede mål samt ud fra konkret efterspørgsel på kompetenceløft fra ledere og medarbejdere. Undervisere er såvel eksterne fagfolk som egne medarbejdere med særlige kompetencer inden for virksomhedens fagområder.

I 2017 har der været afholdt 15 i kurser i Gyldendal Academy, og der har i alt været 140 deltagere på kurserne. Kurserne har i 2017 spændt fra "Ledelse af forandringer" til "Skriv korrekt dansk" og "Præsentationsteknik". Alle kurser bliver evalueret med det formål hele tiden at forbedre undervisningen og udbuddet til medarbejdere og ledere. I 2017 vurderede kursisterne udbyttet af kurserne til et gennemsnit på 4 på en skala fra 1 til 5.

V. MILJØ OG KLIMA - BOGPRODUKTIONEN

Politikker og handlingsplaner

Gyldendals miljø- og klimamæssige påvirkning er som udpræget kontorarbejdsplads relativt begrænset, men da virksomhedens produkter i betydelig grad fortsat er analoge, er der en relevant miljø- og klimamæssig påvirkning hos eksterne leverandører inden for bogproduktionen. Gyldendal har på den baggrund prioriteret indsatsen for en ansvarlig miljø- og klimamæssig adfærd inden for dette område.

Traditionel bogproduktion undergår i disse år en stor teknologisk transformation fra traditionel offset trykteknologi til digital printteknologi, hvorfor der i de kommende år vil være store besparelser i reduktion af papirspild samt lagerkapacitet til færdigproducerede bøger, det vil sige en reduktion af CO₂-migrationen. Analoge bøger vil i stigende grad blive trykt i nøjagtigt det antal eksemplarer, der bestilles af kunden, og bøgerne leveres direkte til kunden fra trykkeriet som "books on demand" (BOD).

Gyldendal samarbejder tæt med de teknologisk og produktionsmæssigt set mest avancerede leverandører på markedet for stedse at optimere produktionen med henblik på at nedbringe overforbrug og ressourcospild.

Resultater og mål

Lokation for produktionen

Produktion af trykte bøger er placeret hos eksterne leverandører. Trykning og indbinding sker primært i Skandinavien og Europa, se fig. 1.

Leverandør lokation	Antal hovedleverandører (trykning og indbinding af bøger)	Antal hovedleverandører godkendt til produktion iht. FSC/PEFC standard	Produceret tonnage (bøger) på lokation i % af total tonnage
Danmark og Skandinavien	4	4	36 %
Øvrige Europa	8	8	64 %
Asien	1	1	<0,2 %

Fig. 1 - Leverandører af trykning og indbinding af bøger

Prepress, det vil sige layout, billedbehandling m.v., udføres stort set kun i Danmark på kontorarbejdspladser.

Hovedleverandører og samarbejde om miljøhensyn

Produktionen af bøger er koncentreret på få hovedleverandører, der tilsammen leverer 99 % af koncernens bøger. Alle hovedleverandører har underskrevet samhandelsaftale med Gyldendal, der blandt andet forpligter leverandørerne til at overholde nationale og internationale forskrifter om indhold af farlige stoffer i bøger og særlige krav til emballage m.m. Samhandelsvilkårene forpligter samtidig leverandørerne til at forholde sig til og overholde Gyldendals etiske regler for samfundsansvarlighed, herunder vedrørende menneskerettigheder, arbejdsmiljø og beskyttelse af miljøet, se nærmere afsnit III ovenfor.

Gyldendals etiske regler for samfundsansvar er tilgængelige på <http://ir.gyldendal.dk/regler.cfm>.

Gyldendal er i løbende dialog med de væsentligste leverandører om de krav, samhandelsvilkårene stiller, herunder overholdelse af menneskerettighederne, som nærmere er dokumenteret i *UN Guiding Principles on Business and Human Rights, juni 2011*. Der er indarbejdet procedurer, der sikrer, at Gyldendal mindst en gang årligt besøger hovedleverandører i Danmark, Skandinavien og EU samt oversøiske leverandører efter behov.

Hovedleverandørerne er alle miljøcertificerede enten i henhold til anderkendte internationale standarder eller i henhold til national certificering eller godkendelse. Hovedleverandørerne er i øvrigt alle godkendt til trykning på FSC- eller PEFC certificerede papirkvaliteter.

Anvendelse af bæredygtigt papir

Papir anvendt til trykte bøger er overvejende af skandinavisk oprindelse, se figur 2.

Lokation	I % af total tonnage
Danmark og Skandinavien	79 %
Øvrige Europa	21 %
Asien	<0,2 %

Fig. 2 - Anvendt papir fabrikeret på lokation

Helt tilbage i 2010 intensiveredes arbejdet for øget anvendelse af FSC ("Forest Stewardship Council", international mærkningsordning for træ og papir), PEFC ("Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes", international certificering for bæredygtig skovdrift) eller lignende miljømærket papir. Gyldendal støtter disse ordninger og benytter kun leverandører, der er godkendt til produktion på FSC- og PEFC-mærket papir.

Ambitionen for 2018 er at fastholde niveauet som i 2017 for anvendelse af miljømærket papir i egenproducerede bøger.

	Mål for anvendelse af miljømærket papir	Realiseret og anvendt miljømærket papir i % af total papirtonnage
2009	-	Anslået 3 %
2010	-	9 %
2011	25 %	66 %
2012	I 2012 hævet fra 40 % til 70 %	91 %
2013	I 2013 hævet fra 80 % til 95 %	94 %
2014	>=95 %	94 %
2015	>=95 %	95,2 %
2016	>=95 %	96,8 %
2017	>=95 %	97,6 %
2018	>=96 %	

Fig. 3 - Anvendt miljømærket papir – FSC / PEFC/Svanen & genbrugspapir i bogproduktionen

Oplysning om anvendelse af miljømærket papir i Gyldendal-koncernens bøger kan ses på kolofonsiden, som bl.a. vil være mærket som herunder, se fig. 4.

Bogen er trykt på FSC- mærket papir.

FSC er en international non-profit mærkningsordning til træ og papir. I en FSC-skov bliver der ikke fældet mere træ, end skoven kan nå at reproducere. Samtidig er FSC en garanti for, at dyr og planteliv bliver beskyttet, og at de mennesker, der arbejder i skoven, er sikret uddannelse, sikkerhedsudstyr og ordnede lønforhold

Fig. 4 - FSC-mærkning

Processer for overvågning, "due diligence"

Gyldendal er i løbende dialog med de væsentligste leverandører om de krav, som virksomheden stiller i sine samhandelsvilkår, herunder om overholdelse af menneskerettighederne som nærmere dokumenteret i *UN Guiding Principles on Business and Human Rights, juni 2011*. Virksomheden har indarbejdet procedurer, der sikrer, at Gyldendal mindst en gang årligt besøger hovedleverandører i Danmark, Skandinavien og EU samt oversøiske leverandører efter behov.

Det sikres også løbende, at hovedleverandørerne alle er miljøcertificerede enten i henhold til anderkendte internationale standarder eller i henhold til national certificering eller godkendelse og i øvrigt godkendt til trykning på FSC- eller PEFC certificerede papirkvaliteter.

Der gennemføres i forbindelse med hvert års afslutning en verifikation af virksomhedens papirindkøb for at konstatere, om virksomheden har nået de ovenfor nævnte målsætninger for en meget høj grad af anvendelse af miljøtestet papir.

VI. BEKÆMPELSE AF KORRUPTION OG BESTIKKELSE

Politikker og handlingsplaner

Gyldendal respekterer dansk lovgivning om antikorrupition tillige med Europarådets konvention om antikorrupition og OECD's konvention om bekæmpelse af bestikkelse af tjenestemænd.

Resultater og mål

Hvor det er relevant i virksomheden, er medarbejderne instrueret om ikke at give og modtage uberettigede fordele af såvel danske som udenlandske embedsmænd eller ansatte i private virksomheder.

Den 8. februar 2018

I bestyrelsen:

Poul Erik Tøjner

Merete Helene Eldrup

Katrine Reedtz Cohen

Karen Reves Dinesen

Mette Lykke Ravn

Jens Peter Due Olsen

Henning Alwin Persson

Gregers Christian Wedell-Wedellsborg